

می‌هد: «اینجاداری گونه‌های دارویی فراوان بوده که مهم‌ترین آن‌ها شامل شیرین بیان، کلپوره، کاکوتی، برانزبل به‌ویژه زیره سیاه و علف هیضه است. البته هفت حوض فقط نمونه‌های دارویی ندارد، بلکه گونه‌های متنوع خوراکی را هم در خود جای داده است. از جمله مواردی توان به اسفناج، کنگر، پیازکوهی، سریش و قارچ اشاره کرد. شاد در این زمینه برایمان می‌گوید: «متأسفانه برخی گونه‌های خوراکی به دلیل بهره‌برداری بی‌رویه روبه انقراض هستند. از گونه‌های زینتی موجود در هفت حوض می‌توان به سنبل بیابانی، زنبق، زبان درقفا، گل ماهور، لاله... اشاره کرد. شاد در معرفی سایر گیاهانی که در این مکان وجود دارد ادامه می‌دهد: «علاوه بر گیاهانی که نام بردم، از گیاهانی که فرم رویشی درختی دارند هم در اینجانب نمونه‌هایی وجود دارد. از جمله می‌توان به چنار، داغداغان، پده و انجیر خوراکی اشاره کرد. گونه‌های درختچه‌ای که در عرصه هفت حوض هستند نیز شامل خارگرگ، رز، تمشک، زرشک دانه‌دار، آلوکوهی و تنگرس است.»

ممانعت از برداشت بی‌رویه گیاهان دارویی

رضا کریمی کارشناس ناظر فضای سبز هفت حوض است. او از حدود دو سال قبل کارش را در این مجموعه شروع کرده است. هنگامی که با کریمی همکلام می‌شویم درباره این نکته مهم توضیح می‌دهد: «همان‌طور که می‌دانید هفت حوض گیاهان دارویی بسیار متنوعی دارد. این امر سبب شده تا هر ساله شهروندان بسیاری برای برداشت این محصول‌ها به این محدوده بیایند. این موضوع مشکل برداشت بی‌رویه و غیراصولی را تشدید می‌کند. از این رو پیشنهاد داده‌ام که در کنار باشگاه پرند نگر بخششی به طور مستقل برای آموزش برداشت گیاهان دارویی ایجاد شود. این امر کمک می‌کند تا شهروندان آگاهانه به برداشت گیاه بپردازند که نه به طبیعت ضربه وارد شود و نه سبب از بین رفتن گونه خاصی از گیاه شود.» کریمی در ادامه صحبت‌هایش به موضوع بی‌نیازی این مجموعه از خرید گل‌های فصلی و دائمی اشاره می‌کند: «در راستای اقتصاد مقاومتی و صرفه‌جویی هزینه‌ها که مقام معظم رهبری در فرمایش‌هایشان به آن اشاره کرده بودند، به کاشت گل‌های فصلی و دائمی روی آوردیم. از آنجا که محیط و شرایط آب‌وهوایی در اینجا مناسب است در دو اتاقک فلزی گل‌های فصلی و دائمی را پرورش دادیم.»

آن‌طور که کریمی می‌گوید به طور تقریبی حدود دو سال است که آن‌ها گلی برای مجموعه نخریده‌اند و هر آنچه از گل در مجموعه رشد کرده حاصل دسترنج او و همکاران پرتلاشش است.

به کردستان می‌رود. او می‌گوید: «در مجموع ۱۰ سال در بخش اجرایی منابع طبیعی و ۲۰ سال در حوزه تحقیقات کار کرده و در کارهای مطالعاتی مانند «فلور ایران»، «هر بار بوم ایران» و... که توسط مؤسسه تحقیقات جنگل‌ها و مراتع اجرا می‌شد همکاری داشته‌ام.»

شاد که این روزها دوران بازنشستگی‌اش را سپری می‌کند به عشق طبیعت تجربیات چند ساله‌اش را در اختیار مدیران شهری قرار داده و با کمک یکدیگر بستری مناسب را در هفت حوض برای رشد گیاهان غیر بومی فراهم کرده‌اند.

به‌ویژه گیاهان دارویی، خوراکی و زینتی که برای مردم شناخته شده هستند در معرض تهدید قرار خواهند گرفت و به دلیل بی‌توجهی برخی مردم و حفاظت و نگهداری نکردن از طبیعت و زیستگاهشان حذف می‌شوند و در آینده فقط در کتاب‌ها از آن‌ها نام برده می‌شود. همین موضوع سبب شد تا برای آگاهی از گونه‌های گیاهی باقی مانده و حفظ و حراست از آن‌ها در قدم اول شروع به شناسایی کنیم. در گام دوم تشکیل هر بار بوم، نمونه‌هایی از گونه‌های موجود را جمع‌آوری می‌کنیم. این نمونه‌ها با رعایت کامل اصول از عرصه جمع‌آوری و با حفظ رنگ و شکل طبیعی گیاهان با تخته پرس می‌شوند. بعد از خشک شدن و ثبت مشخصات گیاه (نام فارسی، نام گونه، نام جنس، نام خانواده، تاریخ جمع‌آوری، محل جمع‌آوری و نام جمع‌آوری کننده) روی کارتکس، این گیاهان بر روی کاغذ گلاسه الصاق و در داخل پوشه قرار داده می‌شوند. شاد ادامه می‌دهد: «تا کنون بیش از سیصد نمونه از دو بیست گونه، مربوط به ۳۵ خانواده گیاهی، جمع‌آوری و شناسایی شده است که تعدادی از آن‌ها آماده و داخل کمدهای مربوط نگهداری می‌شوند و تعدادی از آن‌ها در حال آماده شدن هستند و تعدادی هم هنوز شناسایی نشده‌اند.»

او برای تهیه فلور رنگی نیز توضیح می‌دهد: «برای شناخت همگانی از پوشش گیاهی منحصر به فرد هفت حوض، در کنار جمع‌آوری نمونه برای تشکیل هر بار بوم از نمونه‌های تپیک گونه‌های مختلف گیاهی عکس رنگی تهیه شده تا در آینده در قالب یک کتاب با عنوان فلور رنگی هفت حوض در اختیار گردشگران قرار گیرد. تا کنون بیش از ۲۰۰ تصویر رنگی از ۱۰۲ گونه گیاهی تهیه شده است. امید که با پایان یافتن کار هر بار بوم گام بعدی تهیه فلور رنگی باشد تا تصاویر تهیه شده برای مردم قابل استفاده شود. این کارشناس گیاه‌شناسی گونه‌های مختلف گیاهان را نشانمان می‌دهد و اشاره می‌کند که در هفت حوض می‌توان گیاهان را به سه دسته دارویی، خوراکی و زینتی تقسیم کرد. او درباره گونه‌های دارویی این مکان توضیح

علاقه به طبیعت دارم

شاد متولد ۱۳۳۲ در یکی از روستاهای نیشابور به نام «سرولایت» است. او که تا چشم باز کرده طبیعت را دیده و در آن بزرگ شده، چندان دور از ذهن نیست که علاقه خاصی به گیاهان و طبیعت داشته باشد. خودش درباره علاقه‌اش به گیاهان می‌گوید: «آن قدر گیاهان را دوست دارم که با آن‌ها صحبت می‌کنم. می‌دانم که آن‌ها انرژی مثبت و منفی را درک می‌کنند.» او بعد از اتمام دبیرستانش در نیشابور، در مقطع کارشناسی «منابع طبیعی مرتع و آب‌خیزداری» ادامه تحصیل می‌دهد و از سال ۵۸ تا ۶۸ برای ادامه فعالیتش به همراه خانواده

به مدیرعامل وقت پیشنهاد تهیه هر بار بوم و فلور رنگی منطقه گردشگری هفت حوض و کاشت گیاهان متناسب با اقلیم این فضا را می‌دهد. پس از تأیید مدیران، او به کشت گیاهان مشابه غرب کشور در شرق می‌پردازد که پس از سه سال ثمره آن به بار می‌نشیند و امسال شاهد رشد گل‌های شقایق در این فضا هستیم. در حال حاضر ۱۶۰ گونه از این گونه‌های شقایق ایرانی در این منطقه به ثمر نرسیده است. سرخی زیبای شقایق‌ها زمین را مانند فرش قرمزی در مقابلمان قرار داده که توصیفش برایمان آسان نیست. آن‌طور که می‌گویند این طبیعت متعلق به این آب و خاک نبوده، اما مجموعه هفت حوض، در چند سال اخیر توانسته با به کارگیری نیروی متخصص و باتجربه‌ای که شناخت خوبی از پراکنش گونه‌های گیاهی اقلیم‌های حیاتی خراسان و پوشش گیاهی ایران دارند، این گیاه را به اینجا بیاورد.

۳۱ گونه غیر بومی، بومی شدند

علاوه بر شقایق‌ها ۳۱ گونه شامل بادامشک، دیب‌دال، سیاه‌تلو، که‌هرسه گونه، فرم رویشی درختچه‌ای دارند و کما آنغوزه، کما باربچه، قیج علفی، ریش بز، داتوره... وارد این مجموعه شده است که تعدادی از آن‌ها به ثمر نشسته و در عرصه موجودند. سیاه‌تلو برای اولین بار در خراسان در هفت حوض کشت و تکثیر شده است و در حال حاضر حدود ۲۰۰ اصله سیاه‌تلو بیش از ۱۰۰۰ اصله بادامشک و تعداد کمی دیب‌دال موجود است. همچنین تعداد درختچه‌ای از کما آنغوزه، کندل و کما باربچه سبز شده‌اند. شاد می‌گوید: «برای مقابله با خشکی و با توجه به کمبود منابع تأمین آب در یکی دو سال اخیر سعی شده علاوه بر حفظ گونه‌های بومی، گونه‌های مقاوم به خشکی را که نیاز آبی کمتری دارند برای اولین بار در پارک طبیعی هفت حوض پرورش دهیم و تا کنون موفق عمل کرده‌ایم.»

همچنین او درباره تشکیل هر بار بوم مجموعه هفت حوض توضیح می‌دهد: «با افزایش حضور گردشگر در پارک طبیعی هفت حوض، گونه‌های گیاهی

باشگاه پرند نگر

اگر به پرندگان و نحوه زندگی‌شان علاقه‌مند هستید، هیچ‌جا بهتر از هفت حوض نیست. لازم نیست برای دیدن پرندگان تجهیزات خاصی را با خودتان ببرید. زیرا این باشگاه پرند نگر به دور بین دو چشمی و تلسکوپ مجهز است و شما می‌توانید از این امکانات استفاده کنید. البته در کنار این امکان‌ها کتابخانه تخصصی طبیعت‌گردی و اکوتوریسم، نمایشگاه دائمی عکس و برگزاری تورهای متعدد گردشگری و کلاس‌های آموزشی در زمینه پرند نگر، از جمله کارهایی است که باشگاه پرند نگر انجام می‌دهد. لازم است بدانید که مجموعه هفت حوض اولین باشگاه پرند نگر شرق کشور را در خود جای داده است. آن‌طور که مسئولان این مکان می‌گویند تا کنون بیش از ۱۳۰ نوع پرند در هفت حوض شناسایی و ثبت شده است.